

«КУМТӨР»

КОМСОМОЛЬСКАЯ
ПРАВДА Кыргызстан

ГЕЗИТИНИН
АТАЙЫН САНЫ

Жаңылыктары

БЕЙШЕМБИ,
23-ЯНВАРЬ,
2020-ж.

Бул санда

**«КУМТӨР»
БӨЛҮП БЕРГЕН
МИЛЛИОНДОРДУ
КАНТИП ТУУРА
ПАЙДАЛАНУУ КЕРЕК**

Компаниянын менеджерлери инвестордун жардамы менен түзүлгөн коомдук фонддордун ишин талкуулады.

3-бет

**СУУГА КАРАЙ
УЗАК ЖОЛ**

Кыргызстандын региондорундагы таза суунун таңкыстык проблемасын аз-аздап чечүүгө «Кумтөр» компаниясы жардам берди.

4-5 бет

Ысык-Көлдүн жайдан жарылуучу бомбасы: «КӨГҮЛТҮР БЕРМЕТКЕ» ЭМНЕ КОРКУНУЧ КЕЛТИРҮҮДӨ?

«Кумтөр» жаңылыктары» Кажы-Сайда болуп келишти. Көрүлүп жаткан ар кандай аракеттерге карабастан калдыктарды сактоочу жайдын көйгөйлөрү тууралуу.

7-бет

БИЗНЕСТИ НӨЛДӨН БАШТАСА БОЛОБУ? ОҢОЙ!

Ысык-Көл областынын үч районунда казуучу компаниянын колдоосу менен түзүлгөн микрокредит агенттиктери бар, алар калкка иш ачууга эң аз пайыз менен кредит берет.

10-бет

**«КУМТӨР»
ЫСЫК-КӨЛДӨ КИЙИЗ
БУЮМДАРЫН ДАЯРДОО
БОЮНЧА ЖЕТИ ЧАКАН
ИШКАНА АЧУУГА
ЖАРДАМ БЕРДИ**

Чакан цехтер «Бир айыл - бир продукт» биргелешкен долбоордун алкагында иштейт.

13-бет

РЕГИОНДУН КЕЛЕЧЕГИНЕ ИНВЕСТИЦИЯЛАР

**2019-ЖЫЛДЫН БАШЫНДА «КУМТӨР»
КЫРГЫЗСТАНДЫН БЮДЖЕТИНЕ
10,79 МЛРД СОМДОН АШЫК КОТОРГОН**

Бул акчалар казынага салык жана милдеттүү төлөм түрүндө түшкөн.

Centerra Gold Inc. жана «Кумтор Голд Компани» 2019-жыл үчүн өндүрүштүк ишмердиктин жыйынтыгын чыгарышты. Жылдын башынан бери «Кумтөрдө» **14 048,8 кг** алтын

(451 679 унция) өндүрүлгөн. Тогуз айдын ичинде компания **10,79 млрд сомдон ашык** салыктарды жана милдеттүү төлөмдөрдү которгон.

- «Кумтөрдөгү» үчүнчү кварталдагы алтынды өндүрүү көлөмү **150 305 унция**, же **4 675,01 кг** (өткөн жылдын ушул эле мезгилинде өндүрүлгөн алтын 122 445 унция, же 3 808,47 кг алтын эле), - деп белгиледи компания

өзүнүн чейректик отчетунда. – Бул чейректеги өндүрүштүн көбөйүшү негизинен алтын казып алуунун курамы жана коэффициенти көбүрөөк жумушчу аймактан кенди кайра иштетүүнүн эсебинен жетишилди, 2018-жылдын үчүнчү чейрегинде кайра иштетүү үчүн алтыны азыраак кен пайдаланылганы көрүнүп турат.

Үч айдын ичинде **160 088 унция**, же

4 979,30 кг алтын сатылган. Баалуу металлдарды сатуудан түшкөн жалпы киреше **234,4 млн долларды** түздү.

Компаниянын цифра менен берилген өндүрүштүк жыйынтыктарын 9-беттен карагыла

Дэниел ДЕЖАРДЕН: КУМТӨРДҮН ИШ ЖҮРҮП ЖАТКАН БАРДЫК УЧАСТОКТОРУНДА КООПСУЗДУК ЧАРАЛАРЫ КҮЧӨТҮЛӨТ

«Центерранын» вице-президенти өткөн жылдын декабрь айында бош тек үймөгүндө болгон жер көчкүнүн натыйжасында дайынсыз жоголгон кен ишкананын жумушчуларынын үй-бүлөсүнө кайгыруу менен көңүл айтты.

40 күндөн кийин “Кумтөр” кен ишканасында Лысый суусунун өрөөнүндөгү бош тек үймөгүндө болгон жер көчкүнүн натыйжасында дайынсыз жоголгон кен ишкананын эки жумушчусун издөөгө багытталган авариялык-куткаруу жумуштары токтотулду. Издөө чараларын токтотуу чечими Кумтөр кен ишканасынын жоголуп кеткен жумушчуларынын туугандарынын макулдугу менен кабыл алынган. Кырсык болгон жерде 10-январда мусулмандардын сөөк коюудагы ырасымы болгон “жаназа” окулду.

«Центерра» компаниясынын вице-президенти жана өндүрүш боюнча башкы директору Дэниел Дежарден каза болгондордун жакындарына кайгыруу менен көңүл айтты.

- Биз бул кырсыкка терең кайгырабыз жана курман болгондордун үй-

бүлөлөрүнө, жакындарына жана кесиптештерине кайгысын тең бөлүшүү менен көңүл айтабыз. Компания жер көчкүнүн себептерин жана бош тектин урашына эмне түрткү болгонун так билүү үчүн, жана андай кырсыктарды башка болтурбоо үчүн башкача иштөө ыкмаларын сунуштоосун алуу үчүн бардык тиешелүү мамлекеттик мекемелердин кызматкерлери менен тыгыз иштешет – деп билдирди ал.

Компаниянын вице-президенти «Центерра» биздин дүйнөлүк класстагы ишканада эмгектин коопсуздугун арттыруу үчүн алгылыктуу кадамдарга барды жана биздин штаттагы жана келишим боюнча иштеген кызматкерлердин кайсы участкага иштебесин, өмүрү жана саламаттыгына дыкат көңүл бөлөрүн кошумчалады.

- Жумуш орундагы коопсуздукту камсыз кылуу, кызматкерлердин өмүрүн жана саламаттыгын сактоо – биздин күнүмдүк ишибиздин башкы принциби, жана бул кырсык - биздин компаниянын бардык участкаторунда коопсуздук чараларын арттыруу зарылдыгын мурнкудан да бекемдеди – деп белгиледи Дэниел Дежарден.

Кумтөр кен ишканасындагы кырсык 2019-жылдын 1-декабрында эрте менен болгон. Лысый суусунун өрөөнүндөгү бош тек үймөгүндө болгон жер көчкүдөн улам 35 жаштагы тоо мастери, Бишкек шарынын тургуну Өмүрбек Ишенбеков жана 47 жаштагы машинист бульдозерчи, Тон районунун Темир Канат айылынын тургуну Жолдошбек Жунушов дайынсыз жоголгон. Экөө тең компанияда тогуз жыл иштеген.

Кырсыктын алгачкы күндөрүнөн тартып эле жоголгон жумушчулардын үй-бүлөсү кен казуу жайында болду жана аларга ар тараптуу психологиялык жардамдар көрсөтүлүп турду.

Издөө ишине 140тан ашык адам тартылды. Алар: ӨКМ кызматкерлери, “Кумтөр” авариялык-куткаруу командасынын мүчөлөрү, альпинисттер, ошондой эле оор техника жана издөөчү иттер тартылды. Куткаруучулар болжол менен жоголгон кыргызстандыктар жүргөн деп эсептелинген машина табылды, бирок өздөрүн табуу мүмкүн болгон жок. ӨКМдин маалыматы боюнча көчкүнүн болжолдуу көлөмү 12 млн 825 миң кубду түзгөн.

Көчкүнүн болжолдуу көлөмү 12 млн 825 миң кубду түзгөн.

Юлия ШИТОВА.
Фото: kumtor.kg

РАСМИЙ ДЕОН БАДЕНХОРСТ «КУМТОР ГОЛД КОМПАНИНИН» ПРЕЗИДЕНТИ БОЛУП ДАЙЫНДАЛДЫ

КГКнын жаңы башчысы компанияда 11 жылдан ашык убакыттан бери иштеп келатат.

Деон Баденхорст 1-январдан баштап «Кумтор Голд Компани» ЖАК Президенти болуп дайындалды, ага чейин аталган компаниянын кадрлар боюнча вице-президенти кызматында иштеп келген. Бул тууралуу Кыргызстан Тоо-металлургия профсоюзунун (КТМП) Борбордук комитетинен кабарлашты. КГКнын мурдагы жетекчиси Дэниел Дежардендин 2020-жылдын 1-январынан тартып кетери тууралуу ноябрь айынын башында эле белгилүү болгон. Аны канадалык алтын казуучу Centerra Gold Inc. компаниясынын (Кыргызстандын үлүшү 27%) вице-президенти жана башкы операциялык директору кылып дайындашты.

«Кумтор Голд Компанинин» жаңы башчысы Баденхорст компанияда 11 жылдан ашык убакыттан бери иштеп келет. КТМП компаниянын стратегиялык жетекчилигинин өнүгүүсүнө олуттуу салым кошту.

- Баденхорст тоо-кен компанияларында көп жылдар бою эмгек жолунда өндүрүштө, жетекчилик кызматтарда бай тажрыйбага ээ болду, - деп билдиришти профсоюздан.

МАЙРАМ «КУМТӨР» ЫСЫК-КӨЛ ОБЛАСТЫНДАГЫ БАЛДАРДЫ ЖАҢЫ ЖЫЛ МАЙРАМЫ МЕНЕН КУТТУКТАДЫ

Жаңы жылдык белектерди аз камсыз болгон үй-бүлөлөрдүн, ошондой эле балдар үйүнүн жана реабилитациялык борборлордун балдары алышты.

«Кумтөр» компаниясы Ысык-Көл областынын, ошондой эле Балыкчы жана Каракол шаарларынын балдарына дээрлик миллион сомго 2604 белек тартуулады. Жаңы жылдык белектерди аз камсыз болгон үй-бүлөлөр, ошондой эле балдар үйлөрүнүн тарбиялануучулары жана өзгөчө муктаждыктагы балдар үчүн реабилитациялык борборлордун балдары алышты.

- «Балдардын жылмайганын көрүү – биздин ишибиздин эң жагымдуу бөлүгү. Биздин компания экономикага кошкон салымынан тышкары, Ысык-Көл областын туруктуу өнүктүрүүдө жигердүү иштеп, кайрымдуулук иштерин дагы активдүү кылып

келгени менен сыймыктанабыз», – деп белгиледи КГК туруктуу өнүктүрүү бөлүмүнүн аймактык кызматкери Байтикова Айгерим.

Жаңы жылдык майрамдардын учурунда белектер маданият үйлөрүндө жана мектептерде тапшырылды. Балдарга жаңы жылдык таттуулар балдардын тизмесин түзүп, область боюнча жаңы жылдык балдар майрамын уюштурган жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын колдоосу менен жеткирилди.

Ысык-Көл областынын эң башкы балатысы Каракол шаарында өтүп, балдарды Өкмөттүн Ысык-Көл областындагы ыйгарым укуктуу өкүлү Осмоналиев Акылбек куттуктады:

Ысык-Көл областынын губернатору Акылбек Осмоналиев балдарды Жаңы жыл майрамы менен куттуктаганы келди.

- Биз аларды кубантууга, маанайларын көтөрүүгө аракет кылып, театрлаштырылган оюн койдук. Буга удаа эле область боюнча ушундай иш чаралар өтүп, анда шаар мэрлери, акимдер миндей баланы жаңы жылдык майрамы менен куттуктоодо. Менин көз карашымда бул жыл сайын болуучу салттуу майрам биздин балдар алдындагы милдетибиз, жоопкерчилигибиз. Мен Ысык-Көл областынын бардык жашоочуларын жаңы жыл менен куттуктайм жана ар бир үй-бүлөгө ийгилик, бакубаттык, ден соолук жана сүйүү каалайм, - деп белгиледи ал.

Екатерина РОЗИНА.
Фото: kumtor.kg

“КУМТӨР” БӨЛҮП БЕРГЕН МИЛЛИОНДОРДУ КАНТИП ТУУРА ПАЙДАЛАНУУ КЕРЕК?

Мына ушул суроого Караколдо өткөн тегерек столдун катышуучулары жооп издешти. Компаниянын менеджерлери, жергиликтүү бийлик жана жарандык сектор инвестордун колдоосу астында түзүлгөн коомдук фонддордун иши тууралуу ийне-жибине чейин талкуулашты.

Келишимдин негизги сандары

Түрдүү коомчулуктун өкүлдөрү катышкан бул жолугушуу негизинен өткөн жылдын август айында күчүнө кирген Стратегиялык келишимдин майда-бараттарына арналган.

Эске салсак, эки жылга созулган татаал сүйлөшүүлөрдөн кийин өкмөт менен “Центерранын” ортосунда инвестициялык долбоор боюнча жаңы келишимдерге жетишишкен. Кыргыз тарап бир дагы жаңы милдеттенмелерди өзүнө алган жок. Ал эми канадалык инвестор республиканын пайдасына төлөмдөрдү олуттуу көбөйтүүгө милдеттендирилди. Сөз бир нече түзүмдөрдөн куралган 150 миллион доллар тууралуу болуп жатат.

Эң алгач бул өлкөнүн экологиялык кызматын каржылык жактан колдоо. 2017-жылдын 11-сентябрында Стратегиялык келишим түзүлгөндөн көп өтпөй компания мамлекет өз алдынча сатып алууга күчү жетпей жаткан экологиялык жактан оорулуулар үчүн өтө маанилүү кымбат медициналык жабдууну сатып алуу үчүн Кыргызстанга 10 миллион доллардын 7 миллионун которгон. Тоо кен иштетүүчү ишканалардын иштеши боюнча негизги маселелер чечилгенден кийин, эми инвестор калган үч миллион долларды которот. Бул акча да ата-мекендик саламаттык-

ты сактоо тармагынын өнүгүшү үчүн жумшалмакчы. Ырааттуу тездеткичке (линейный ускоритель) келсек, аларды Кыргызстанга март айынын аягында алып келишет деп Саламаттыкты сактоо министрлиги убада берди. Анын бирин Бишкекке, экинчисин Ошко орнотушмакчы.

Экологиялык талаштар да толугу менен чечилди, анын аркасында соттордогу териштирүүлөр да токтотулду. Жаңы келишимдерге ылайык “Центерра” Жаратылышты өнүктүрүү фондуна бир жолку 50 миллион долларды которду жана кендин кызмат өтөө убактысы аяктагыча жыл сайын 3,7 миллион доллардан төлөп турат. Фонддун уставы боюнча бул акча өлкөнүн экологиясын сактоого жана экологиялык курч көйгөйлөрдү чечүүгө багытталган долбоорлорду каржылоого жумшалат.

Мамлекет жаңы түзүлгөн Аймактарды өнүктүрүү боюнча социалдык өнөктөш фондуна чоң үмүт кылып жатат. Алтын казуучу компания бул фонддун бюджетин 10 миллион долларга толтурган жана ошондой эле, ай сайын өзүнүн дүң кирешесинин 0,4 пайызын которуп турмакчы.

Аягында, чыгашалардын дагы бир бөлүгү – кен чыккан жерде геологиялык чалгындоо жүргүзүү үчүн инвестиция. Эки жыл ичинде алардын көлөмү 24 миллион долларды түзөт. Геологиялык чалгындоо иштеринин

натыйжасына карап, 2020-жылы да капитал салуунун запасы көбөймөкчү.

Ысык-Көл эмне алат?..

Бөлүнгөн акчалар өзүнүн багытында гана колдонулат, ал эми фонддордун ишмердиги тыкыр текшерилет деп премьер-министр Абылгазиев тастыктаганына карабай, белекке берилген миллиондорду жеп койбойт бекен (же кимдир бирөөлөрдүн сол чөнтөгүнө кетип калбайт бекен) деп жарандык сектор тынчсызданууда.

Акыйкат үчүн айтып коюу керек, кыргызстандыктардын тынчсыздануусу бекеринен эмес. Ысык-көлдүктөр Ысык-Көл облусун өнүктүрүү Фондунун короткон чыгашаларына ушул убакка чейин түшүнбөй, ишенбей келишет, ал тургай анын ишинин натыйжасын көрүшкөн да эмес. Ишканалардын 1994-жылдан 2018-жылга чейин жүргүзгөн ишмердүүлүгү учурунда “Кумтөр” фондго 69,9 миллион доллар төккөн.

– Бул жерде өтө чоң акчалар айланууда, а биз аларды көрбөй жатабыз. “Жаңы гранттарды кайда коротушат?” деген суроо туулат, – деп Каракол шаардык кеңешинин депутаты, “Атуул” коомдук бирикмесинин жетекчиси Галия Хурова ой жүгүртөт. – 50 миллион доллар – аябай көп сумма. Бул акчалардын айрым бөлүгүн Караколдогу өтө жаман абалдагы суу тазалоочу курулуштарды жана канализациялык каналдарды алмаштырууга багытташат деп үмүт кылабыз. Себеби, эгерде бүгүн эч нерсе кылбасак, бул эртең эле чоң экологиялык кыйроого алып келиши мүмкүн...

Бул маселеде кош көңүл эмес активисттерден баштап жергиликтүү бийликтин өкүлдөрүнө чейин баары бир пикирде экендиктерин билдиришти. Ысык-Көл облусунда тазалоочу курулуштарды алмаш-

Караколдо “Кумтөрдүн” өлкөнүн социалдык-экономикалык өнүгүүсүнө кошкон салымын талкуулашты.

“Кумтөр Голд Компанинин” корпоративдик байланыштар боюнча директору Анара Отогенова тегерек столдун катышуучуларын бекем жарандык позициясы үчүн мактап өттү.

тыруу, куруу же реконструкция кылуу маселеси өтө курч турат. Ошондуктан “көгүлтүр берметтин” тагдырына жок дегенде бир аз болсо да тынчсызданган ар бир адам тазаланбаган суунун уникалдуу көлгө агып кирүүсү эмнеге алып келерин жакшы түшүнөт...

– Эгерде Жаратылышты өнүктүрүү фонду бизди колдой турган болсо, биз суу менен камсыз кылуу жана канализация боюнча долбоорлорду даярдоого дайынбыз. Мисалга, 700-800 миллион сомго Кызыл-Суу айыл өкмөтү боюнча долбоорлоо-сметалык документтерди иштеп чыкса болот, – дейт 100 миңдей калк жашаган Жети-Өгүз районунун акими Мурат Рамаатов өзүнүн “баш оорусу” тууралуу. – Башка да артыкчылык берилүүчү көйгөйлөрдүн катарында таштандыларды кайра иштетүү, ирригациялык системаны калыбына келтирүү да бар.

...республиканын башка аймактары да

Инвестор менен жаңыдан түзүлгөн келишимдин негизгилеринин бири – бул жумушу өлкөнүн бардык аймактарын өнүктүрүүгө багытталган Социалдык өнөктөштүк фондун негиздөө. Анын жетекчиси (мурда финансы министри болгон) Адылбек Касымалиев фонд биринчи кезекте келечекте жумуш орундарын түзө турган жана жергиликтүү калктын жашоосун жакшыртууга багытталган өндүрүштүк же кайра иштетүүчү жаңы

ишканаларды ачуу боюнча долбоорлорду колдойт деп убада берүүдө. Кыйынчылык менен жетүүчү алыскы райондорго жана чек арага чектеш зоналарга артыкчылыктар берилет.

– Ар бир облуста сынактык комиссиялар түзүлөт, комиссия карап көрүп, алардын ичинен эң туруктуу жана келечектүү делген долбоорлорду тандап алышат. Андан соң бул арыздар республикалык комиссияга бекитүү үчүн жөнөтүлөт, – деп уюмдун ишинин механизмин түшүндүрдү Адылбек Аleshович.

Галия Хурова Караколдогу суу тазалоочу курулуштардын оор абалы тууралуу айтып жатат. Негизи, мындай көрүнүш бүт Ысык-Көл облусунда байкалат.

Ал мындай долбоорлорго кызыкдар экендигин жана алардын мүмкүн болушунча көп болушуна өзү да кол кабыш кыларына ишендирип кетти. Анын үстүнө иш эч качан “акчаны бердик, болду унуттук” деген принцип менен кетпейт. Ишке ашкандан кийин долбоорлорго мониторинг жүргүзүлөт. Каражаттардын аккумуляциялоо концепциясын жана башка да тоо кен иштетүүчү компаниялардан кошумча салымдарды тартуу боюнча да ойлонуп көрүшөт. Алар да жалпы ишке кошулууга жана тоо кен өндүрүү өнөр жайынын алпы баштаган ишти колдоого тийиш.

Бул тегерек столдун жыйынтыгын чыгарып жатып, “Кумтөр Голд Компанинин” корпоративдик байланыштар боюнча директору Анара Отогенова гранттык каражаттын бөлүп берүү процессин кылдаттык менен көзөмөлдөөгө жана багыттуу жумшоого карата өздөрү даярдыгын билдирген иш чаранын катышуучуларынын жарандык бекем позициясын белгилеп өттү. Бул маселеде инвестор жарандык сектор менен бир толкунда. Компаниянын негизги миссияларынын бири – кен жабылгандан кийин кыргызстандыктарды туруктуу жумуш менен камсыз кылган бекем социалдык-экономикалык долбоорлордун ишке ашышына колдоо көрсөтүү жана жергиликтүү бюджетке кошумча салык чегерүү болуп эсептелет. Компания өзүнөн кийин мына ушундай позитивдүү из калтырууну жана президент Сооронбай Жээнбековдун өлкөнү туруктуу өнүгүү рельсинен коюу боюнча тапшырмасын аткарууну каалайт. Эми мына ушул инструменттерди Кыргызстан кандай колдонгонунан баардыгы көз каранды.

Юлия ШИТОВА.
Фото: kumtor.kg

Кыргызстандын аймактары башынан өткөрүп жаткан ичүүчү суунун жетишсиздиги боюнча көйгөйдү чечүүгө “Кумтөр” компаниясы аз-аздап жардам берип келе жатат. Инвестор грант түрүндө берген 13,5 миллион сомду ысык-көлдүк үч айыл өз ара бөлүп алышып, мурунтан көйгөй жараткан маселелери акыры чечилди.

СУУГА КАРАЙ

Инвестор бөлүп берген акчага жергиликтүү бийликтер Жеңиш айылындагы эки резервуарды оңдоп, суу түтүктөрүн жана бөлүштүрүүчү тармакты курушкан, суу топтогучтун аянтчасын жана технологиялык өткөрмө түтүктөрдү жаңылашкан.

«Өлчөмдөн» ашкан ресурс

Стратегиялык жаратылыш ресурстарынын баалуулуктарын Кыргызстандын алыскы райондорунун жашоочулары айрыкча жакшы түшүнүшөт. Ичүүчү таза суунун таңкыстыгын башынан өткөрүп, цивилизациянын жыргалчылыктарына эркелебеген айылдыктар баардык эле жардамга ыраазы болушат. Айрыкча аны жылдар бою күтүүгө туура келгенде.

Үч жарым миң калкы бар Ысык-Көлдөгү Жеңиш айылынын тургундарынын чыдамынын чексиздигине суктанууга гана болот. Бул жерде суу чыныгы байлык. Суу жабдуучу системанын эскирип бүткөндүгүнөн улам, жергиликтүү бийлик ичүүчү сууну агызууга чек коюуга аргасыз болушкан. Күнүнө болгону эки саат ичинде гана айылдыктар баалуу сууну топтоп ала алышчу. Ал эми 200 үй-бүлө отурукташкан жаңы конушта абал мындан да оор болчу. Бул жака

суу таптакыр жетчү эмес. Ошондуктан Жети-Өгүз районунун Чоң-Жаргылчак айыл өкмөтүнүн жетекчиси Адилет Жаныбеков “Кумтөр” компаниясынын аймактык комитетинде ушул маселени көтөргөндө, инвестордо күмөн да болгон жок, элге жардам берүү зарыл! Компания 7,6 миллион сом бөлүп берүүнү туура көрүп, бул акчаны резервуарларды оңдоо, санитардык коргоо зонасын, алты жарым чакырым узундуктагы суу өтүүчү түтүк менен бөлүп берүү тармагын куруу жана суу топтогуч аянтча менен технологиялык өткөрмө түтүктөрдү калыбына келтирүү сыяктуу негизги иштерге коротушту.

- Дээрлик 30 жыл бою биз суу көйгөйүн тартип келгенбиз. Эми ар бир үйгө суу жетип калды! – деп **Ильяс Касымбаев** аттуу жергиликтүү тургун кубанып бүтө албайт. – Мен борбор шаарга караганда айылда жашоо жеңил деп айта алам. Ар бири мал кармайт, жашылча-жемиш өстүрөт, багбанчылык менен алектенет. Май менен нанга жетет. Жер эч качан элди ачка калтырбайт. Суу гана болсо эле.

Айылдыктардын эми суусу бар. Чынында, суу менен камсыздоо системасын жандандыргандан кийин деле азыр дагы мурункудай эле чектөө бар. Учурда жергиликтүү тургундар күнүнө 4 саат ичүүчү суу ала алышат. Айылды тынымсыз суу менен камсыз кылууга экинчи скважина мүмкүндүк бермек. Бирок, аны бургулоо үчүн дагы эки миллион сом керек. Айылдыктарда мынча чоң акча жок...

Мүмкүнчүлүктөрдүн чегинде

Ушундай эле көйгөйгө коңшу Кичи-Жаргылчак айылынын тургундары да кабылышкан. Суу менен жабдуу системасы бул жерде опурталдуураак. Калктуу пункт бийик жерде жайгашкан, ошон-

дуктан насос сууну жогору соруп чыгарат да, андан кийин суу бүт айылга таркайт. Агрегат чоң жүктөмдү көтөрө албайт, ошондуктан жабдууну бир нече ирет оңдоого туура келген, иштен чыкканынын ордуна жаңысын орнотушчу. Өткөн жылдын жай аларында кезектеги өзгөчө кырдаал жаралган - насос күйүп үч миң кишини суусуз калтырып кеткен. Жабдууну алмаштыруу боюнча билдирме алган “Кумтөр” компаниясы ыкчам жардамга келген. Кыска убакыттын ичинде 216 миң сомго үч метрлик терендиктеги жаңы насос сатылып алынып, орнотулду.

Бирок, ал дагы күйүп кетпейт деген кепилдик барбы?

- Кепилдик жок, - деп “Тунук” суу колдонуучулар коомчулугун төрагасы **Эрмек Мамыркулов** ырастады. – Ошондой болсо да абалдан чыгуунун жолу бар! Эгерде айылдын жогорку зонасында дагы бир скважинаны бургулап алсак, жабдууларга күч келүү бир топко азаймак!

Бирок! Бул дагы акча, акча...

«Кумтөргө» үмүт кылабыз»

Өтүп бараткан убакыттын талкалоочу күчү – бул аймактардын жашоочуларынын башкы душманы. Жылдар өткөн сайын совет мезгилинде курулган суу менен камсыз кылуучу системалар жараксыз абалга келген. Союз ыдырагандан кийин аларды заманбап кылып оңдоо, жаңы тармактарды куруу боюнча эч ким башын ооруткан эмес. Андан башка да көйгөйлөр толтура болчу. Азыр болсо кааласаң-каалабасаң да көйгөйлөрдү чечүүгө туура келет. Дагы кичине чыдасак жакшы болмок, бирок мүмкүн эмес! Калктын саны көбөйүп жатат. Жаңы кичирайондор көтөрүлүүдө. Дагы да көп жайлуулукту жана жашоо үчүн татыктуу шарттарды каалайбыз. Кымбат баалуу ресурстардын жетишсиз-

Күн-Чыгыш айыл өкмөтүндө 15 миң адам жашайт. Бөкөнбаев айылынын кичирайондорунун биринде жылдын жылуу мезгилинде калктын 40 пайызы гана ичүүчү суу менен толугу менен камсыз болушту, деп **Улан Турганбаев** айтып жатат.

диги да ошончолук курч боло баштайт.

- Качандыр бир кезде бизде ичүүчү таза суу бар болчу, азыркыдай эмес, таптакыр башка сапатта болчу, - деп эскерет **Бөкөнбаев айылынын 65 жаштагы тургуну Жылкыбай Жунушев**.

Аксакалдын балдары ар тарапка тарап кетишкен. Кенже уулу Анкарада иштеп жатат.

“Неберелерди болсо мага белекке беришкен, азыр менде жети небере бар. Мына ошолорду тарбиялап жатам!” - деп тамашалайт аксакал.

Пенсия алып эле зеригип отура бербестен, аксакал буюртма алып комуз жасайт. Сүйүктүү иши ага киреше да алып келет жана кайгылуу ойлордон, турмуш көйгөйлөрүнөн алаксытат. Бөкөнбаев айылындагы суу менен жабдуучу системага ондогон жылдардан бери эч ким жакындаган дагы эмес.

Башка дагы жүздөгөн **Бөкөнбаев айылынын тургундарындай эле Жылкыбай Жунушев да жардам бергени үчүн “Кумтөргө” аябай ыраазы.**

Ичүүчү суунун кошумча тармагы үчүн жаңы түтүктөрдү коюу иштерин жумушчулар суук түшкүчө аякташты.

Ильяс Касымбаев өзүнүн үйүнө сууга эсептегич орноткусу келет. “Сууну баалаш жана баркташ керек”, - дейт аксакал.

ну айдоочу система тез эле тамтыгы чыгып калбайт.

О ш о н д о й эле өткөн жылы жергиликтүү бийликтер “Күн-Чыгыш” деген муниципалдык ишкана

алгандын ордуна, белгиленген убакытта төлөөсү зарыл болгон квитанцияларды алып барып беришет. Мындайча айтканда, айылдыктар пайдаланылган суу үчүн жылына бир короодон болгону 600 сом төлөшөт.

- Эсептегичтерди коюу тууралуу да ойлонууга мезгил келди. Ар бир адам суунун баасын билиши керек, - деп айыл башкармалыгынын башчысы орундуу сунуш айтты.

Ошондой болсо да, айылдыктарды ысырапкорчулукка күнөөлөө кыйын. Анткени, суунун ар бир тамчысын үнөмдөөгө көнгөн дыйкандар менен фермерлер анын чыныгы баасын билишет жана маанилүү жаратылыш ресурсун кадырлай алышат!

Юлия ШИТОВА.
Фото: Мирлан КИМСАНОВ.

АЛЫС ЖОЛ

Ичүүчү суу сугатка пайдаланылбайт, сууканалдын контролерлору бага көзөмөл жүргүзүшөт деп “Күн-Чыгыш” муниципалдык ишканасынын директору Абдулла Аматахунов убада берди.

- Мурда кайдан оңдошмок эле! - дейт Жылкыбай байке. - Азыр гана акырындап системаны жаңылап, тартипке келтире башташты. Албетте, донорлордун жардамы менен. “Кумтөрдүн” аркасы менен бизде кайрадан ичүүчү таза суу болуп калат деген үмүттөбүз...

Компания бул калктуу пункта ишке ашырган 5,7 миллион сомдук долбоор эң биринчиден ичүүчү суунун кошумча тармактарын коюуга багытталган. Ал 1993-жылы курулуп баштаган жаңы кичирайондогу 397 короону суу менен камсыз кылууга мүмкүндүк берет.

Сууну барктай бил!

Тоң районунун Күн-Чыгыш айыл өкмөтүнүн башчысы Улан Турганбаев жумуш кызып жаткан объектке жеке өзү барды, суук түшкүчө бүтүрүп калуу керек эле. Инвестор түтүктөрдү жана баш-

Суу колдонуучулар коомчулугунун башчысы Эрмек Мамыркулов Кичи-Жаргылчак айылынын көйгөйүн кантип чечишти билет. Бирок акчаны кайдан табуу керек?

ка керектүү материалдарды сатып бергенден кийин, ишти ойдогудай аяктоо жана системаны ишке киргизүү үчүн жумушчуларга эки жума керек болду.

- Бөкөнбаев айылындагы 1200 адам жашаган кичирайондордун биринин тургундары акыркы төрт жылда суунун жетишсиздик көйгөйүн жакшы эле башынан өткөрүштү. Жылдын жылуу мезгилинде калктын 40 пайызы гана ичүүчү суу менен толук камсыз болушту, - дейт Улан Калмакович.

Эми бул таң калычтуу деле эмес.

Бөкөнбаевдеги суу менен камсыз кылуучу системаны 1956-жылы курушкан. Жылдардын өтүшү менен эскирген тармакты оңдоого бүгүнкү күндө чоң акча керек. Түтүктөрдү алты чакырымга төшөө үчүн “Кумтөр” акча бөлүп берген. Орусияда өндүрүлгөн жаңы түтүктөр бери жагы эле отуз жыл кызмат кылат. Айылдыктар инвесторго ыраазы. Мамлекетке ачууланууга да болбойт. Республикалык бюджеттин эсебинен жети чакырымдык суу түтүгүн алмаштырышат, хлоратордук механизми менен эки резервуарды курушат. Ошондо тазаланган суу

на түзүшкөн. Сууканалдын директору Абдулла Аматахунов ичүүчү сууну колдонууну багыт боюнча гана чыгымдалышынын үстүнөн көзөмөл жүргүзүү катуу болот деп убада берди. Баса, ушул жылдан баштап Бөкөнбаев айылында сугат маселесин чечүүгө жардам бере турган төрт миллион куб көлөмдүү суу сактагычтын курулушу башталат.

Пайдаланылган суу үчүн төлөм алуу системасы да ачык болот. Эми сууканалдын контролерлору колдоруна акча

2019-ЖЫЛЫ «КУМТӨР» ЫСЫК-КӨЛ ОБЛАСТЫН ӨНҮКТҮРҮҮ ФОНДУНА 539 МЛН СОМДОН АШЫК КАРАЖАТ КОТОРДУ

БУЛ АКЧАЛАРДЫ КАНТИП ӨЗДӨШТҮРГӨНҮН ФОНДОН АЙТЫП БЕРИШТИ.

«Кумтор Голд Компани» жыл сайын дүң киресесинин 1% чегерген Ысык-Көл областын Өнүктүрүү фондунда өткөн жылдагы каражаттарды бөлүштүрүү жана сарптоо жөнүндө айтып беришти.

- 2019-жылга Ысык-Көл өнүктүрүү фондунун Байкоочу кеңеши 586 млн сомго план бекиткен. Анын ичинен 124 млн – өткөн жылдагыдан калдык. 2019-жылдын январь айынан декабрь айына чейин компания Ысык-Көл областын Өнүктүрүү фондунда 539 289 700 сом которгон, - деп фонддогу негизги цифраларды айтышты.

Жүргүзүлгөн иштердин натыйжасында Тоң жана Жети-Өгүз райондорунун айылдарындагы төрт спорт залы, үч бала бакча (ар бири жүз орундан), төрт мини футбол аянты, Ак-Суу районунун Теплоключенка айылындагы жаштар паркы жана Тоң районунун прокуратурасынын кызматкерлери үчүн кызматтык үй курулуп, ачылган.

РАЙОНДОР ЖАНА ШААРЛАР	ПЛАНДАЛГАН ЧЫГЫМДАР	ФАКТЫЛЫК ЧЫГЫМДАР	%
	ЖАЛПЫ	ЖАЛПЫ	
Жети-Өгүз району	120 839,2	80 152,8	66,3
Тоң району	75 089,7	49 223,4	65,6
Балыкчы	79 218,0	16 000,2	20,2
ЭСКРОУ-ЭСЕПТИН ЖАЛПЫ СУММАСЫ	275 146,9	145 376,4	52,8
Ак-Суу району	50 904,0	33 309,5	65,4
Ысык-Көл району	71 506,2	33 639,2	47,0
Түп району	48 562,0	38 782,8	79,9
Каракол	102 798,0	72 099,8	70,1
АТАЙЫН ЭСЕПТИН ЖАЛПЫ СУММАСЫ	273 770,3	177 831,3	64,9
Областык структуралар	56 278,6	33 658,1	59,8
ОБЛАСТЬ БОЮНЧА ЖАЛПЫ СУММА	605 195,8	357 465,8	58,9

АКЧА КАРАЖАТТАРЫН ТАРМАКТАРГА БӨЛҮШТҮРҮҮ

БИЛИМ БЕРҮҮ

ПЛАНДАЛГАН ЧЫГЫМДАР 97 064,9

ФАКТЫЛЫК ЧЫГЫМДАР 63 975,8

САЛАМАТТЫК САКТОО

ПЛАНДАЛГАН ЧЫГЫМДАР 29 831,0

ФАКТЫЛЫК ЧЫГЫМДАР 16 957,2

МАДАНИЯТ

ПЛАНДАЛГАН ЧЫГЫМДАР 25 023,2

ФАКТЫЛЫК ЧЫГЫМДАР 19 298,5

СПОРТ

ПЛАНДАЛГАН ЧЫГЫМДАР 71 387,0

ФАКТЫЛЫК ЧЫГЫМДАР 42 212,0

ЖАЛПЫ СУММА: ПЛАНДАЛГАН ЧЫГЫМДАР 605 195,8 ФАКТЫЛЫК ЧЫГЫМДАР 357 465,8

ЖОЛДОР ЖАНА СУУ
МЕНЕН КАМСЫЗДО

ПЛАНДАЛГАН ЧЫГЫМДАР 172 191,0

ФАКТЫЛЫК ЧЫГЫМДАР 96 456,3

БАШКАГА

ПЛАНДАЛГАН ЧЫГЫМДАР 101 046,5

ФАКТЫЛЫК ЧЫГЫМДАР 58 579,5

ҮЗДҮК САЛЫМДАР

ПЛАНДАЛГАН ЧЫГЫМДАР 48 751,9

ФАКТЫЛЫК ЧЫГЫМДАР 41 151,5

БЮДЖЕТ ТҮЗҮҮЧҮ
ДОЛБООРЛОР

ПЛАНДАЛГАН ЧЫГЫМДАР 59 900,3

ФАКТЫЛЫК ЧЫГЫМДАР 18 835,0

ЖАКШЫ ИШ

Ысык-Көл областын өнүктүрүү фонду жергиликтүү бизнесмендерди колдоду

Уюм областты өнүктүрүүгө багытталган бюджет түзүүчү бизнес-долбоорлорду үстөк пайызсыз каржылоого өттү.

2019-жылдын аягында Ысык-Көл айылдарынын жана шаарларынын ишкерлери Ысык-Көл областын Өнүктүрүү фондунан финансылык жардам ала башташты.

- Өнүктүрүү фонду областты өнүктүрүүгө багытталган бюджет түзүүчү бизнес-долбоорлорду үстөк пайызсыз каржылоого өттү. Финансылык колдоо Балыкчы шаарынын, Жети-Өгүз жана Тоң районунун ишкерлерине көрсөтүлдү – деп белгиледи фонддо.

Мисалы, Балыкчы шаарынын жашоочусу уюмга тигүү цехин түзүү боюнча долбоор менен уюмга кайрылган. Бизнес-планды ар тараптуу иликтегенден кийин Фонддун Байкоочу кеңеши жана шаардын өз алдынча башкаруусу анын демилгесин жактырышкан. Чакан ишкананын ачылышына 3,5 млн сом бөлүнгөн.

Ошондой эле 1,55 млн сом айыл чарба фермасын түзүүгө Жети-Өгүз районунун Липенка айылынын ишкерине берилди. Ал эми Барскоон айылынын тургуну таш майдалоочу ишкана ачууну чечкен. Долбоорду ишке киргизүү үчүн фонд айыл тургунуна 5,6 млн сом бөлгөн.

Финансылык колдоого ээ болуу үчүн өтүмө кандай талаптарга жооп бериши керек?

- Биз ишке ашырууда жаңы жумуш орундарын түзүү жана жергиликтүү бюджетке төлөмдөрдү чегерүү мүмкүнчүлүгү пайда болгон актуалдуу бизнес-долбоорлорду колдойбуз. Иштетүүчү жана кайра иштетүүчү өнөр жайга артыкчылык берилет, - деп белгиледи фонддон.

Тигүү цехи, ферма жана таш майдалоочу ишкана – мына өнүктүрүү фонду тарабынан колдоого алынган алгачкы долбоорлордун бири.

Екатерина РОЗИНА.
Фото: Ысык-Көл областын өнүктүрүү фонду.

Кумтөр өрөөнүнүн жогорку бөлүгүнүн түндүк эңкейишиндеги түбөлүк тоңуп турган аймакта жайгашкан Кумтөр калдык сактоочу жайынын кооптуулугу тууралуу Кыргызстанда мезгил-мезгили менен маселе көтөрүлүп келет. Бирок эмнегедир баары эле башка нерсени, Союздун калтырып кеткен чыныгы кооптуу мурасы жөнүндө унутуп калгандай...

ЫСЫК-КӨЛДӨГҮ ЖАЙДАН ЖАРЫЛУУЧУ БОМБА:

«КӨГҮЛТҮР БЕРМЕТКЕ» ЭМНЕ КОРКУНУЧ КЕЛТИРҮҮДӨ?

Мурда уран калдык сактоочу жайы абдан начар абалда болгон. Азыр ал мындайча көрүнөт.

Каалгаларда эскертүүчү белги илинген.

Кажы-Сайдын каралбай калган электротехникалык заводунун чалдыбары чыккан имараты көргөн көзгө кунарсыз болуп жаман таасир калтырат.

Советтик бир кыштактын тарыхы

Мамлекеттин көңүлүн өзүнө буруп келген, 1947-жылы Ысык-Көлдүн түштүк жээгинде уран кени табылгандан кийин негизделген Кажы-Сай кыштагы, бүгүн тиричиликтин түйшүгү менен алпурушуп келет.

Ал кезде Кажы-Сайдын калкы 11 миңге чейин жетип, уран кенин казуу менен алектенип келишкен. Көп жылдар өткөн соң, рентабелдүүлүк төмөндөгөн жана уран заводунун зыяндуу өндүрүшүнөн улам аны электротехникалык кылып кайра өзгөртүшкөн. Ошол эле аймакта көмүрлөрдү казышкан... СССР кулагандан кийин ишкана токтоп, көмүр шахталары жабылган. Чакан жабык кыштактагы жумушсуздук калктын сыртка кетишине таасир тийгизген...

Бул жерде дагы, жалпы Ысык-Көл региону сыяктуу эле кажы-сайлыктар ушул жердин кооздугуна суктанып, көрүүнү дегдеп келген туристтердин эсебинен жан багып келген.

Биз айылдын өңгүл-дөңгүл жолунда тоо дөңсөөлөрүн аралап жүрүп отурдук. Анча чоң эмес тегиздикте, жабык объектке – мурунку заводдун аймагына дээрлик кире бериш жерде - турак жай курулуштары турат. Сыйгалангычы, селкинчеги бар балдар аянтчасында-

гы үйдө ноябрь айынын салкын кечинде балдар кызыкка бата топ тээп жүрүшүптүр. Арырак жүргөндө эле жартылай ураган, ар жеринде кирпичтери алынган өндүрүштүк имарат жана тосмого көз урунат. Дарбазаларда: “Чоочундарга кирүүгө болбойт! Радиоактивдүүлүк” деген эскертүүчү кызыл белги турат.

Кооптуу жайдагы коңшулук

Тоң районунун Кажы-Сай айыл өкмөтүнүн башчысы Памир Кутуев бизди дарбазанын алдынан тосуп алды. Кулпуну ачып жатыптыр. Чалдыбары чыккан, эшик-терезеси эчак талкаланып, чыгарылып кеткен имаратты аралай адистердин лагерине жөнөдүк. Калдык сактоочу жайларды калыбына келтирүү жөнүндө Россия менен Кыргызстандын ортосундагы макулдашуу ишке ашкандан кийин бул жерде кырдаалды мониторингдөө үчүн баары курулган. Объект өзү Кыргыз Республикасынын ӨКМ караштуу Калдык сактоочу жайлар менен иштөө агенттигинин балансына берилген.

Чакан кыштактын эле эмес, бүткүл региондун радиациялык коопсуздугун камсыздоо үчүн, Кажы-Сай уран калдыгын сактоочу жайда максаттуу мамлекет аралык программанын алкагында рекультивациялык иштер өткөрүлдү.

Атап айтканда, булганган жер кыртышын кооптуу калдыктар жайына көчүрүп, жаан, кар жааса да коркунуч келтирбей тургандай шагыл менен бекем жаап коюшкан. Кадамжайдын кумдуу кыртышы жаанчачында жеңил жуулат. Көлгө колунду сунсаң жетесиң! Ал радиациялык “кампадан” болгону 2 километр (!) аралыкта. Калдык жайларды рекультивация кылгандан кийин көгүлтүр көлүбүздү көздөй аккан агындылар коркунучтуу эмес деп айтышат.

- Мурдагы менен азыркы абалды салыштырып болбойт, - деп түшүндүрдү Памир Абыкаевич. Биз дагы бир сызыктан өтүп, Ысык-Көл көрүнгөн калдык сактоочу жайдын аянтында турабыз. Мурда зыяндуулукту өлчөгөн радиологдор бул жерде көпкө жүрө алышчу эмес, баштары ооруп баштачу. Азыр болсо бул жерде коопсуз. Радиация деңгээли саатына 30 микрорентген.

Бирок маселелердин баары эле чечилген эмес. Жергиликтүү шахтадан казылган уран камтыган көмүрлөрдү жагышчу. Өндүрүштүн калдыктарын өзүнчө участкага көмүшкөн. Ошол үйүлгөн күл көбүрөөк кооптуулук жаратат. Россия тарап менен аны рекультивациялоо туралуу ма-

кулдашуу жетишилди. Бирок 2020-жылы баштала турган иш кеминде эки жыл убакыты талап кылат.

Ошентсе да, бардык иш чараларга карабастан, жергиликтүү бийлик Кажы-Сай калдык сактоочу жайын которууну мажбурлап келет. Кеңири тараган дүйнөлүк практиканы колдонууну сунуштоодо. Анткени саркофаг дагы – абалдан чыгуунун жолу эмес. Ысык-Көл чөлкөмү – туризмден түшүүчү кирешелердин башкы булагы экенин эстен чыгарбайлы.

- Азырынча төшөлгөн катмар – таза, бирок убакыт өткөндө ал дагы булганат. Кудай сактасын, эгер бир нерсе болуп кетсе эмне болот? Мисалы, табигый катаклизмдер, жер титирөө болуп кетсечи? – деп суроо салды Кажы-Сай айылынын башчысы. –Көл жана калкыбыз үчүн коопсуздукка жүз пайыз кепилдик берилбейт. Коркунуч дайыма бар ...

Үлгүлүү мисал

Бул жерде Кумтөр алтын кенинин цианиддүү калдык сактоочу жайы, проблемаларды салыштыруу жана чечүү жолдорун эске салчу учур келип отурат.

«Кумтөрдүн» калдыктар чарбасы пульпа өткөргүч кош түтүктөн (бирөө резервдик),

калдыктарды сактоочу жайдын дамбасынан, өндүрүш агындыларын тазалоочу курулмадан жана калдыктар чарбасынын айланасындагы жер үстүндөгү сууларды буруп турган эки айланма каналдан турат. Алардын жардамы менен инженерлер дамбанын абалын көзөмөлдөп турат.

Кумтөр калдык сактоочу жайлардын абалын текшерген көзкарандысыз эксперттер өздөрүнүн отчетторунда кендин калдыктар чарбасынын дамбасы жана башка объектиси “жакшы абалда жана талапка ылайык иштөөдө, ал эми комплекстин жалпы абалы пайдалданууга жарактуу” деп бир нече ирет белгилешкен.

Эң башкысы, калдык сактоочу жай өзгөчө кырдаал жаралса, айталы Петров көлүнүн ташкындоосу да ага тийбейт. Тоолордо бийик, шагылдуу ойдуңда жайгашкандыктан, Кыргызстандын “көгүлтүр берметине” эч кандай коркунуч жаратпайт. Кен казуу токтогондон кийин дагы ишин баштай турган рекультивация боюнча иштерге толук жооп берген чет өлкөлүк инвестор дагы өлкөнү проблема менен бетме-бет таштап кетпейт...

Юлия ШИТОВА.
Фото автордуку.

«КУМТӨРДӨГҮ» ДАТТАНУУЛАРДЫ КАРОО ТАРТИБИ

«Кумтөр Голд Компани» улуттук жана эларалык нормаларды сактап, жергиликтүү жамааттар менен жакшы алакада болууга абдан умтулат. Ошентсе да, Кумтөрдөй чоң ишканада маал-маалы менен даттануулар пайда болуп турат. Биз кызматкерлерибизге кам көрүп, бардык негиздүү даттанууларга толук жана жеткиликтүү жооп берүүгө аракеттенебиз.

Бардык даттануулар адилеттүү каралышы үчүн компанияда бекем тартиптеги процедура колдонулат:

1 ДАТТАНУУЛАРДЫ КАБЫЛ АЛУУ

Нааразычылыктар жана даттануулар электрондук жана жөнөкөй кат, телефон аркылуу, жеке жолугушуу учурунда же башка түрдө билдирилет. Даттануу катталгандан кийин жообу көпчүлүк учурда 30 күн ичинде берилет.

2

2 КАТТОО ЖАНА ТАСТЫКТОО

Кумтөрдөн даттануучуга даттануунусу кабыл алынган тастыктаган өзгөчө номуру бар баракча берилет. **Даттануучу номурун алгандыгын тастыктоо үчүн баракчага колун коюшу абзел.**

3

3 АЛДЫН АЛА БАА БЕРҮҮ

Даттануунун олуттуулугуна жана тиешелүүлүгүнө баа берилет. Иликтөө жана иликтөө жүргүзүүгө жооптуу тараптар дайындалат.

4

4 ИЛИКТӨӨ

Даттануу иликтенип, негиздүү же негизсиз экени такталат. Даттануу негиздүү деп табылса, конфликтти чечүү жолдору аныкталат.

5 ЖООП

Иликтөөнүн натыйжасын кыскача баяндаган жана конфликтти жоюу жолун сунуштаган жооп жөнөтүлөт. Даттануучу жоопко колун коюшу абзел. **Бул даттануучунун сунуш кылынган чечимдер менен макул болгондугун билдирбей, жоопту алгандыгын гана тастыктайт.**

5

Жооптор компаниянын катасы бар экендиги, компаниянын жол-жоболоруна өзгөртүүлөр киргизилгендиги жана кээ бир учурларда, кандайдыр бир компенсация төлөнөөрү жөнүндө маалымат камтышы мүмкүн.

Даттануучу ЫРААЗЫ болсо

Даттануучу НААРАЗЫ калса

7

7 ДАТТАНУУ ИЙГИЛИКТҮҮ ТҮРДӨ ЧЕЧИЛДИ

Даттануучу сунушталган чечимдердин бирине макул болду.

8 ДАТТАНУУНУ ЧЕЧҮҮ

Макулдашылган чечим ишке ашырылат.

8

ДАТТАНУУ ЖАБЫЛАТ

Конфликт жоюлду.

6

6 КАЙРА КАРОО ЖЕ АПЕЛЛЯЦИЯ

Башка мүмкүн болгон чечимдер сунушталат.

ДАТТАНУУНУ КӨЗ КАРАНДЫСЫЗ ҮЧҮНЧҮ ТАРАП КАРАП ЧЫГЫШЫ МҮМКҮН

Конфликтти жокко чыгаруу мүмкүн эмес.

INFO@KUMTOR.COM

0312 90 07 07

III ЧЕЙРЕК 2019-ж.

ӨНДҮРҮЛГӨН АЛТЫН: **150 305** унция / **4,7** ТОННА

САТЫП ӨТКӨРҮЛГӨН АЛТЫН: **160 088** унция / **5** ТОННА

₮ 6 465 000

Бажы
төлөмдөрү

₮ 372 087 070

КРдын Социалдык
фондуна
төлөмдөр

₮ 6 961 372

Резидент
эместердин
кирешесине
салык

₮ 81 957 964

Кызматкерлердин
кирешесине салык

₮ 6 748 696

Башка салыктар
жана милдеттүү
каторуулар

Сом менен төлөмдөр
474 220 102

Бардыгы: 6 567 326 545 сом

АКШ доллары менен төлөмдөр

87 414 139

Эквиваленти сом менен
6 093 106 443

\$ 23,227,415

Дүң кирешеге
салык

\$ 5 000 000

Региондорду
өнүктүрүү боюнча
социалдык
өнөктөштүк
фондуна
төлөм

\$ 1 786 724

Ысык-Көл
облусун
өнүктүрүү
фондуна
салым

\$ 310 000

Экологиялык
төлөм

\$ 57 400 000

Жаратылышты
өнүктүрүү
Фондуна төлөм

www.kumtor.kg

@kumtorgold

@kumtorkg

Ысык-Көлдүн төрт районунда алтын казуучу компаниянын колдоосу астында түзүлгөн микрокредиттик агенттиктер иш алып барууда. “Кумтөр” жаңылыктарынын” журналисттери Балыкчы шаарында ачылган мына ушундай каржылык мекемелердин биринде болушту.

НӨЛДӨН БИЗНЕС БАШТОО? ЖЕҢИЛ ЭЛЕ!

Жаш болсо да иши мыкты

«Балыкчи Финанс» микрокредиттик агенттигинин директору Букар уулу Руслан бизди өзүнүн офисинин алдында тосуп алды. Кабинетине чакырды. Бул кызматта ал болгону бир нече айдан бери иштеп жатат. Ал мурунку жетекчи Кеңешбек Дүйшөмбиевдин ордуна келген. Микрокредиттик агенттиктерди түзүүнүн башатында турган Кеңешбек Дүйшөмбиев учурда микрокредиттөө боюнча баардык үч долбоорду координация кылууда.

- «Балыкчи Финанс» үч агенттиктин эң жашы. 2012-жылы ачылган, жана албетте, “Кумтөр” тараптан колдоо зарылдыгын дагы деле башынан өткөрүп жатат. Биздин кредиттик портфелибиз бүгүнкү күндө 57 миллион сомду түзөт. Балыкчылыктар гана талапкер боло алуучу зайымдарды жылдык 10-12 пайыз (төмөнкү пайыз – бул баардык үч микрокредиттик агенттиктердин айырмалануучу өзгөчөлүгү – автордун эскертүүсү) менен беребиз. Бир колго берилүүчү кредиттин максималдуу көлөмү – 500 миң сом. Өткөн жылы биз 77 долбоорго 23 миллион сомдук колдоо көрсөттүк. Акчанын кайтуусу 97,7 пайыз, - деп микрокредиттик агенттиктин жетекчиси сандарга таянып айтып жатат.

Муну менен катар, жергиликтүү бюджетти 6 миллион сомдон ашуун акча менен толтурган агенттиктин өзү ак ниеттүү

Кылыч Асанбеков Балыкчыга бекем отурукташып калган. “Менин үйүм ушул жерде” деп ал кетүү тууралуу ойлонбойт дагы!

Букар уулу Руслан болгону бир нече айдан бери балыкчылык агенттикти жетектеп келе жатса да, иштин маанисин терең түшүнүп калган.

салык төлөөчү болуп эсептелет.

Кызыгып жатабыз:

- Адатта балыкчылыктар кредитти эмне үчүн алышат?

- Негизинен соодага, кызмат көрсөтүүгө, анан анча-мынча айыл чарбасына алышат. Биздин кардарлар курулуш дүкөндөрүн, коомдук мончолорду, кафе, тигүү цехтерин, наабайканаларды ачышууда. Баардык долбоорлор узак мөөнөттүү. Ийгиликтүү иштеп жатышат. Булардын баарын силерге эмнеге айтып жатам. Андан көрө жүргүлө, жакшысы өз көзүнөр менен көргүлө.

Такшалган өндүрүшчү

Таш таман жана пескоблок жасоо боюнча кичи ишканаларынын ээси - балыкчылык 47 жаштагы Кылыч Асанбеков боорукер жана ачык мүнөз. Ал өзү Караколдо төрөлүп өскөн. Балыкчыга үй-бүлөсү (үч сулуу кыздын атасы) менен бирге бир нече жыл мурун көчүп келген. “Тазалык” муниципалдык ишканасына жумушка орношуп, ушул жерде отурукташып калган. Таш таман чыгарган цехте иштеген. Ошондуктан өзүнүн бизнесин ачкан малда ал процесстин аки-чүкүсүн толук билип калган. Бүгүнкү күндө үй-бүлөнүн башчысы жана анын аялы иш менен алек. Күйөөсү өзүнүн кичи-цехинде универ-

Сезон убагында кичи цехте күнүнө 400 даанага чейин пескоблок жана 36 чарчы метрге чейин таш таман өндүрүлөт.

салдуу курулуш материалдарын “бышырып” жатса, аялы үйүндө булочка менен пирождорду бышырат.

- Жан дүйнөмдө мен өндүрүшчүмүн, ошондуктан эмне менен алектенүү тууралуу өзүмдөн таптакыр шектенген эмесмин. Ал эми каржылык маселе тынчсыздандырчу, - деп мойнуна алды Кылыч байке.

2017-жылы өндүрүш ишканасын ачууга анын акчасы жетпейт эле. Кредит алуу керек эле. Бүт банктарды кыдырып чыккан, бирок потенциалдуу кардарды бардык жердеги жогорку пайыздык үстөгү чочуткан.

- Жылына 36 пайыз – бул жаңы иш баштап жаткан ишкердин алы жетпей турган жүк! – дейт ал. – Ал эми «Балыкчи Финанска» кирип көрүп, жагымдуу таң калдым. Жылына 10 пайыздык кредит, дагы кайсы жерде мына ушундай ыңгайлуу шарттар бар экен?

Ал Кылыч Асанбеков жетектеген микрокредиттик агенттиктен төрт жылга жарым миллион сом насыя алган. Ал акчага өзүнүн чогултканын да кошуп, таш таман өндүрүүчү станок сатып алуу үчүн Орусиянын Златоуст шаарына жөнөгөн. Ошону менен катар ал жактан технологиялык процесстин чеберчиликтерин да үйрөнүп келген. Келген соң өзүнүн ишин акырындап өнүктүрө баштаган.

Бул салымдар балыкчылык ишкерге жумушунун алгачкы этабында чоң жардам берген. Шаарда атаандаштык өтө чоң. Универсалдуу курулуш материалдарын чыгарган кичи цехтер кадам сайын эле кездешет. Бирок, балыкчылык Кылычка буюртма берүү үчүн Тоң, Бөкөнбаев жа-

Кеңешбек Дүйшөмбиев кредиттөөнүн натыйжалуулугунун принциптерин айтып берди.

Түзүлгөндөн азыркы күнгө чейинки тарыхтан

БАСА

Үч миллион сом алгачкы капиталы менен биринчи микрокредиттик агенттик 2006-жылы “Кумтөрдүн” колдоосу аркылуу Жети-Өгүз районунда ачылган. Бүгүнкү күндө мына ушул микрокредиттик агенттиктин иши баарынан мыкты! Мына беш жылдан бери ал өзүнүн негиздөөчүсүнүн колдоосу жок эле иш алып барып жатат. Анын учурдагы кредиттик портфели 120 миллион сомго жетет.

Ийгиликтүү тажрыйба Тоң жана Балыкчыга дагы эки микрокредиттик агенттикти ачууга инвесторду шыктандырган. 82 жана 57 миллион сомдук кредиттик портфели менен алар да “агасынын” артынан жакындап келе жатышат.

Жалпысынан аймакты социалдык-экономикалык жактан өнүктүрүү боюнча мына ушул масштабдуу долбоорго компания 220 миллион сом бөлүп берген. Микрокредиттик агенттиктер 13 жыл мурун ачылгандан бери ысык-көлдүк сегиз миңдей үй-бүлө жалпысынан миллиард сомдон ашкан жеңилдетилген кредит алышкан. Төрт миңден ашуун жумуш орундары түзүлгөн. Микрокредиттик агенттиктердин эле бюджетке кошкон салымы 35 миллион сомду түзгөн.

Каржылык мекемелер айыл чарба, коммерция, кызмат көрсөтүү жана курулуш тармагын активдүү каржылап жатат. Аймактын экономикасын өнүктүрүүгө жана колдоого багытталган туруктуу долбоорлорго артыкчылыктар берилет. Мындайча айтканда, мисалга, эгерде сиз той өткөрүү же автоунаа алуу үчүн кредит алгыңыз келсе, анда бул аракетинизден эч нерсе чыкпайт. Кредит алуучунун кредиттик тарыхы өтө кылдаттык менен текшерилет. Башка кредитти жабуу үчүн да кредит берилбейт.

- Биз үчүн адамдын жумуш ордун түзүүсү жана салык төлөөсү өтө маанилүү. Долбоордун мааниси менен багыты мына ушунда жатат. Кайтарымдуулук, пайыздан түшкөн пайда жана ыкчамдуулук – мына ушулар натыйжалуу кредиттөөнүн принциптери, - деп «Кумтор Голд Компанини» Жети-Өгүз району боюнча жана микрокредиттик агенттигинин аймактык кызматкери Кеңешбек Дүйшөмбиев сөзүн жыйынтыктады.

Баса, бүгүнкү күндө адистер микрокредиттик агенттиктерди өнүктүрүү стратегиясын иштеп чыгышууда. Долбоор кен жабылып, инвестор өлкөдөн кеткенден кийин да Кыргызстандын жыргалчылыгы үчүн ишин улантышы керек.

на Чолпон-Атадан бери келишет. Алар ишкер орусиялык өндүрүштөн чыккан станок менен бекем, сапаттуу жана экологиялык жактан таза продукция чыгараарын билип калышкан. Анын атаандаштарынан мындайды таба албайсың. Ооба, бир аз кымбат, бирок сапаттуу товар ошого тагыйт.

Жаз жана күз айларында курулуш иштери күчөгөн убакта ишкердин таш тамандарына суроо-талап өтө көп болот. Кылыч жана анын үч кызматкери буюртмаларды аткарып араң жетишишет. Ошондуктан бизнесмен ишкерлигин кеңейтүүнү ойлонуп жатат. Жок эле дегенде стеллаждарды сатып алуу керек, алар жетпей жатат. Кээде даяр продукцияларды жерге тизүүгө туура келүүдө.

- Кредитти жаап бүтөөрүм менен ошол замат «Балыкчи Финанс» дагы жаңы кредит алам, - дейт Кылыч байке. – Эми коркпой калдым. Эң оор этап өтүп кетти. Эми кеңейүү жана өнүгүү үчүн алдыга гана карай жүрүү керек.

Юлия ШИТОВА.
Фото: Евгений ПЕЧУРИН.

МАЙ СҮЙКӨЛГӨН БИЗНЕС

Караколдук ишкер Дениз Гайфулин бир катар продуктуларды өндүрүү менен алектенет. Жана анын иштери ийгиликтүү жүрүүдө!

Гайфулиндер үй-бүлөлүк бизнесин алгач күнкарама майын чыгаруудан башташкан. Азыркы кезде ассортименти алда канча көбөйдү.

Гайфулиндер канаттуулар үчүн күнүнө 10 тоннага чейин комбикорм, ал эми ири мүйүздүү мал үчүн 2-3 тонна гранулданган жем өндүрүшөт.

Ишканада жалпысынан беш киши иштейт. Кубатбек аттуу жардамчы бизге форель өстүрүп жаткан көлмөнү көрсөтүп жатат.

Биолог кесибинин ээси болгон Дениз жемдин рецептурасын өзү иштеп чыгат. Негизин сыноодон өткөн орусиялык жана чет өлкөлүк рецепттерден алат.

Караколдук 26 жаштагы ишкер Дениз Гайфулинге жашоосунда эки ирет ийгилик жылмайды. 2008-жылы өсүмдүк майын өндүрүү менен алектенген ата-энеси кенже уулуна жакшы башталышты камсыз кылып беришти. Жакшы билим да беришти. Дениз кесиби боюнча биолог. Үй-бүлөсү куюп берген бекем пайдубал, медициналык академияда алган билим жана албетте, талыкпаган эмгек караколдук жигиттин ийгиликке жетишине жардам берди. Ишкерликке болгон жолу тууралуу жаш ишкер “Кумтөр” жаңылыктарына” берген маегинде айтып берди.

«Бир карасаң уй, бир карасаң кенч!»

Эгерде сиз өсүмдүк майын сыгып алуу технологиясы менен бир аз тааныш болсоңуз, анда бул процесстин жыйынтыгында акыркы продукт – күнжара пайда болорун билесиз. Комбикормдун эң баалуу компоненттеринин бирин Гайфулиндер мурда жергиликтүү канаттуулар фабрикасына арзан эле өткөрүп салышчу. Мезгилдин өтүшү менен “май ассорти-менти” кеңейди. Өсүмдүк майынан тышкары кычы майын, сафлор майын, соя майын жана премиум класстагы күнжүт, жер жаңгак, грек жаңгагынын маңызынан май өндүрүп сатыкка чыгара башташты. Ошол эле убакта алар продукт өндүрүүдөн сырткары да акча табууга боло турганын түшүнө башташты. Кайра иштетүү да жакшы киреше алып келет!

Ошондо биз канаттуулар жана малдар үчүн айыл чарба тоюттарын

өндүрүү менен өзүбүз деле алектенсек эмне үчүн болбосун деп ойлодук. Алгач комбикорм өндүрүү үчүн эксперттер сатып алдым, анан иш жүрүшө баштаганда толук рационалдуу гранулданган жем даярдоо үчүн гранулятор сатып алууну ойлоно баштадым, - деп айтып жатат Дениз Гайфулин.

Ойлогон ойду ишке ашырууга “Кумтөр” компаниясы жардам берди. Инвестор “Борбордук Азиядагы Евразия” фонду менен биргеликте ишке киргизген “Жаштар ишкерлиги” программасынын алкагында Дениз өзүнүн долбоорун жазып чыгып, сынактын жеңүүчүлөрүнүн бири боло алды. Жюри мүчөлөрү анын туруктуулугу жана жаңычылдыгы менен өзгөчөлөнгөн идеясын жогору баалашты. Жаш ишкерди колдоо иретинде компания керектүү жабдуулар менен камсыздады.

Андан ары иши май сүйкөгөндөй эле кетти.

Күнжаранын жана дан өсүмдүктөрүнүн түрлөрү кошулган витаминдерге каныккан толук рационду тоют жакшы сатыла баштады. Малдар ал жемди татып көргөндө, ал эми ээлери анын натыйжасын көргөндө (торпоктор күн эмес, саат сайын чоңоюшат!) караколдук ишкерге кезекте туруп калышты. Бүт Ысык-Көл жана Чүй облусу боюнча түшкөн буюртмаларга араң жетишип жатты.

- Мен ишке астейдил деп мамиле кылбайм, - деп Гайфулин-кичүүсү ачылып айтып берип жатат. - Товарды сатыкка чыгаргандан мурун рационду өзүмдүн малдарыма берип сынап көрөм. Мал кайсы убак-

та керектүү салмакка жете алат, канча сүт берет, буларды фермерлер так билиши керек. Породалуу малдарды эптеп эле тойгузуп коюуга болбойт. Жем-чөптүн өлчөмүн кылдаттык менен тандаш керек. Ошондо гана натыйжа күткөндөй болот, жемге кадимкиден бир аз көбүрөөк каражат короткон фермер артыкчылыкка ээ болот. Эгерде малга бир килограмм салмак кошулуусу үчүн кадимки жемден 8-10 килограмм керек болсо, айкалыштырылган жемден 4-4,5 килограмм жетиштүү. Дээрлик 100 пайызы сиңип аш болот. Чөп да аз кетет. Ошого жараша эттин өздүк баасы да төмөндөйт. Убакыттан да утабыз. Кадимки багып семиртүүдө жок дегенде жарым жыл керектелет. Бул жерде болсо ошол эле натыйжа, бирок эки эсе ылдам.

Бул сөздөрдү тастыктоо үчүн биз Пристань-Пржевальсктын 33 жаштагы Бактияр Макеев аттуу тургунунун өтө чоң эмес чарбасына да конокко бардык. Ал 6-7 баш малды багып семиртет.

- Арыгыраак букаларды арзан баага сатып алып келип багып семиртем. Үч ай ичинде семирп калышат. Гранулданган жемде толук кандуу курам бар, кошумча витаминдердин да, эч кандай уколдордун да кереги жок, - деп түшүндүрдү фермер.

Акыркы эки жылда ал Гайфулиндердин үй-бүлөсү менен гана кызматташып келет.

- Мындан башка альтернатива да жок, - дейт фермер. - Анан да, баары ылайык келип жатса, башка издөөнүн деле эмне кереги бар.

Балыктар чоңойгула!

Дениз Гайфулин учурда жаңы эксперимент менен алек болуп жатат – азырынча балыктар үчүн жемдерди азыраак көлөмдө өндүрүүдө. Аны сынап көрүү үчүн атайын көлмө куруп, кубулма форелдин 18 килограммдык малекторун сатып алган.

- Форель өстүргөн чарбалардагы караганда биздин балыктар эртээрээк чоңоюп жатканын көрүп жатам. Алар бул иш менен көп жылдардан бери алектенип келе жатышат, - деп белгилейт караколдук ишкер. - Мага буюртма бергендер үчүн товарыма дагы кепилдик керек, мен кепилдик берүүгө даярмын. Бирок силер күмөн санабагыла, биздин жемде ашык эч нерсе жок. Мен түрдүү гормоналдык кошумчаларды жана тез өстүрө турган жана тез салмак коштура турган айрым арзан ингредиенттерди колдонууга каршымын. Биздин продукт экологиялык жактан таза жана пайдалуу.

Ишкананын кызматкерлери өздөрү багып өстүрүүчү эмес, биринчи кезекте кайра иштетүүчүлөр экендигин айтса да, Дениз Гайфулин келечекте форель багып калышы мүмкүн экендигин четке какпайт. Ал чоң көлмө курууну (бактыга жараша орун жетишет!) жана өзүнүн форель чарбачылыгын уюштурууну каалайт.

Дагы бир-эки жылдан кийин балыкка кайсы жакка барууну так билип каласыз. Мангал жана жаңы курулган кыртылдаган балык менен – баардыгы ойдогудай болот!

Юлия ШИТОВА.
Фото: Евгений ПЕЧУРИН.

ЫСЫК-КӨЛДҮК ЧЕБЕРЛЕР КЫЗМАТТА!

Конокторду нан, туз менен тосуп алышты.

Элетте жашоо кандай?

“Жети-Өгүз” курортуна бараткан жолдо жайгашкан Оргочор айыл башкармалыгына караштуу Кургак-Айрык деген цивилизациядан алыс кичинекей айыл бар. Негизги жолдон бул айылды көздөй дарыянын үстүнө салынган көпүрө аркылуу өтүү керек. Айылда 55 үй бар. 255 адам жашайт, анын 57си аялдар. Оргочор айыл өкмөтүнүн суранычы менен бутуна туруп кетүүсүнө жардам берүүнү чечкен “Кумтөр” мына ушул айылдык чеберлерге ишеним көргөздү.

Тоолордун курчоосунда жайгашкан Жети-Өгүздүн атактуу “жараланган жүрөгү” көрүнгөн бул жерди алгач чабандар жактырып калышкан. Алар бул жерге өздөрүнүн лагерин негиздешип, короо-короо койлорун багышкан. Кургак-Айрык 2011-жылы гана айыл статусун алган.

Баардык дүйнөдөн кесилип калган түпкүрдөгүлөрдөй эле жергиликтүү жашоочулардын да маселелери толуп жатат. Жумуш жок, жаштар иштеп акча таап келүү үчүн облустук борборлорго, Бишкекке, ал тургай жакынкы чет өлкөлөргө да кетип жатышат. Ичүүчү суу маселеси таптакыр эле кыйын. Айылдыктар ичүү үчүн дарыядан сузуп алган сууну колдонушат. Айрыкча жазында суунун сапатын жакшы деп айтууга болбойт...

Ошондой болсо да, жергиликтүүлөр кайгырып калышкан жок! Кургак-айрыктыктардын өздөрүнүн кичинекей, бирок ыңгайлуу жана тыкан мектеби бар, бул мектепте балдар 1-класстан 4-класска чейин окушат. Ошондой эле фельдшердик- акушердик пункту бар. Эркектер мал багуу жана айыл чарбасы менен алектенишет. Талаага картошка менен буудай өстүрүшөт, булар үй-бүлөнү бакканга жана Караколго алып барып сатууга жетет.

- Жергиликтүү жигиттер курулуш материалдары сатылуучу

Жети-Өгүз районунун Кургак-Айрык айылынын тургундары “Кумтөрдүн” колдоосу астында тигүү боюнча кичи өндүрүш ишканасын ачышты.

Жергиликтүү бийлик айылдагы кичи ишкердикти колдоону үчүн компаниянын өкүлдөрүнө ыраазычылык каттарын тапшырышты.

чу дүкөн ачабыз деп турушат. Жана тигүү цехинин иштеп кетишинен чоң үмүт кылып жатабыз. Бизде жумуш орундары болот! - деп айыл башчысы Садырбек Касымалиев кубанычы менен бөлүштү

Бойго жеткен кыздар үчүн сеп

Тигүү цехин кантип даярдап жатышканын көрүү үчүн Бишкектен делегация барган күнү тынч жана бир калыптагы жашоого көнүп калган айылда чыныгы дүрбөлөң болуп жатты. Мини-цехти кооздоо үчүн айылдыктар түркүн түстүү шарларды үйлөп илип коюшкан. Балдар түстүү кагаздардан аппликация жасашкан. Ал эми кожойкелер нан, боорсок, каттамаларды жасап конокторду тосуп алышты. Жергиликтүү бийликтин

өкүлдөрү да белгиленген убакта ошол жерде болушту. Ооба, бул жерде ыраазычылык билдирүүнү билишет!

- Оргочор айыл өкмөтүнө жалпысы 5 жарым миң адам жашаган 4 айыл кирет, - деп айыл башкармалыгынын жетекчиси Талант Үсөналиев айтты. - “Кумтөрдүн” колдоосу менен 2019-жылы эле биз райондо үч ири долбоорду ишке ашырдык, инвестордун акчасына баасы эки жарым миллион сомдук футбол аянтчасын, 1 миллион 700 миң сомго бааланган балдар ойноочу аянтчаны жана муниципалдык тигүү цех ишканасын курдук. Мындан сырткары, сегиз чакырым ирригациялык каналда механикалык тазалоо иштери жүргүзүлдү. Жардам көрсөткөнү үчүн тургундар

инвесторго ыраазы, а биз болсо компания менен кызматташуубуз уланат деп үмүт кылабыз.

Тигүү цехи жана коңшу жайгашкан чач тарач үчүн жабдууларды сатып алууга компания 182 миң сом бөлүп берген. Бул акчага үч тигүү машинкасын, оверлок, буулуу үтүк, бычуучу бычак, ошондой эле айылдагы жападан жалгыз чач тарач үчүн жабдууларды сатып алышкан. Бул жерде кардарларга аял чач тарач кызмат көрсөтөт. Бойго жеткен кыздар үчүн сеп тигүүчү кичи ишкананын ачылышы менен бул жерде 6 кыз-келин жумушка орношо алат.

- Мурда биздин кызкелиндерибиз чогулуп, буюртма алып үйлөрүндө шейшептерди тигишчү. Анан тигүү цехи үчүн өзүнчө орун даярдоо идеясы келди, - деп түшүндүрдү цехтин директору Гүлзада Абдрахманова.

Жергиликтүү бийлик активист кызкелиндердин сунушун кабыл алып, “Кумтөрдүн” аймактык комитетине арыз менен кайрылышкан. Бул жерде да айыл тургундарынын демилгеси колдоо тапкан.

Ишкана Жаңы жылдын алдында иштеп баштады. Коопсуздук үчүн терезелерге торлор орнотулду жана бул жерде кыш катаал болгондуктан жылытуу маселесин да чечишти. Ал эми уз айым биз тиккен кыздардын септери район боюнча эң мыктысы болот дейт. Товар алганы келиңиздер. Кургак-Айрыкта коноктор келсе дайыма кубанычта болушат!

Гүлзада Абдрахманова күйөөсү менен төрт баланы тарбиялап жатышат. Бул чоң үй-бүлө үчүн кошумча киреше аябай эле керек болот!

Юлия ШИТОВА.
Фото: Мирлан КИМСАНОВ.

«КУМТӨР» ЫСЫК-КӨЛДӨ КИЙИЗ БУЮМДАРЫН ЖАСООЧУ КИЧИ ИШКАНАЛАРДЫ АЧУУГА ЖАРДАМ БЕРДИ

Мына ушундай кооз оюнчуктарды ассоциациянын Бишкектеги жана Караколдогу адистештирилген дүкөндөрүнөн табууга болот.

Кичи цехтер жергиликтүү коомчулукту активдештирүү боюнча “Кумтөрдүн” колдоосунда “Бир айыл – бир продукт” Ассоциациясы менен биргелешкен долбоордун алкагында иштөөдө.

«Үйдө олтурганча иш менен алек болгон жакшы»

Тон районундагы Кара-Шаар айылында өткөн жылдын күз айларында жергиликтүү коомчулукту активдештирүү жана ысык-көлдүктөрдүн кирешесин жогорулатууга багытталган “Кумтөр” каржылаган “Бир айыл – бир продукт” Ассоциациясы менен биргелешкен долбоордун алкагында кийиз буюмдарын жасоочу кичи цех ачылды.

“Көгүлтүр бермет” сонун көрүнгөн бир кабаттуу тыкан имаратты оңдоого жана ага бир жарым миллион сомдук жабдуу алууга “Кумтөр” компаниясы жардам берди. Инвестордун колдоосу менен ысык-көлдүк чеберлер ыңгайлуу жана түшүмдүү иштеши үчүн бул жерде тиешелүү баардык шарттар түзүлгөн.

Кичинекей ишканада жалпысы 25 аялдан турган “Ийгилик” жана “Ак-Тилек” деп аталган эки жамаат иштейт. Элдик чеберлер жүндөн тапочкаларды, баштыктарды жана сувенирлерди жасашат. Даярдалган товарлар “Бир айыл – бир продукт” Ассоциациясынын Бишкектеги жана Караколдогу адистештирилген дүкөндөрүнө сатыкка түшөт, мындан сырткары чет өлкөлөргө экспортко жөнөтүлөт.

Жаңыл эже чеберлердин коомуна жакында эле кошулган. Бул жерде жаңы кызматкерлерге дайыма кубанычта жана аларды окутуу үйрөтүүгө ашыгышат. Жаңыл эже жүндөн ным басуу техникасын болгону бир күндө толугу менен үйрөнүп алган. Экинчи күнү өзүнүн биринчи кийиз тапчкелерин даярдап чыгарган.

- Жумушум өзүмө жагат. Чарбачылыкта түйшүктөр жетишер-

лик болсо деле, үйдө олтургандан көрө бул жерде иш менен алек болгон жакшы. Бирок, айылдык аялдар жетишпей жатышат. Анан эмне кылышмак эле? – деп ачыгын айтты ал.

Чебер аялдар кошумча киреше таап жаткандарына ыраазы. Маяна келишим түрүндө жана ал буюртманын көлөмүнөн көз каранды. Тапкан акчаларына аялдар өздөрүнүн турмуш-тиричилигин жакшыртышат. Кимдир бирөө мурдатан эңсеп келген автомат кир жуучу машинасын сатып алса, дагы бирөөлөр тапкандарын балдарын окутууга жумшап жатышат...

Өндүрүш боюнча менеджер Сайкал Сүйүнбекова кичи ишканаларда коопсуздук талаптарына өзгөчө көңүл бурулаары тууралуу айтып жатат.

«Биздин башкы артыкчылыгыбыз – сапат»

Японияда жаралып, ийгиликтүү ишке ашырылган “Бир айыл – бир продукт” долбоору Эл аралык япон агенттинин (JICA) жардамы менен

Жаңыл эже жүндөн ным басуу техникасын тез эле үйрөнүп алган.

2011-жылы Кыргызстанда пайда болгондо, уз аялдар үйлөрүндө отуруп алып иштешчү. Айрымдардын үйүндө ысык суу да жок болгондуктан жана өздөрү жетишпей жатышса кайсы сапаты жана өндүрүүчүлүктү айтууга болсун? Бирок, жогору талапка ээ сапаттуу продукцияны көп көлөмдө жаратууга болгон программанын уюштуруучулардын аракети, кызыгуусу жана курч каалоосу текке кеткен жок.

2014-жылы бул долбоорго “Кумтөр” компаниясы көңүл бурду. Инвестордун каржылык колдоосу астында Жети-Өгүз жана Тон райондорунда кийизден буюм жасоо боюнча жети цех ачылган. Ак-Терек айылында дагы бири ачылды. Ар бир цехте жыйырмадан 65ке чейин киши иштейт. Ассоциация бүт Ысык-Көл облусу боюнча жалпысынан 2300 чебер жана тамак-аш өндүрүүчүлөрүнүн башын бириктирген.

Логистика, окутуу, жогорку сапаттагы табигый сырьё жана шаймандар менен өндүрүүчүлөрдү камсыздоо маселелери, ошондой эле, сатып өткөрүү боюнча жаңы рынокторду издөө менен “Бир айыл – бир продукт + 1” уюмунун өзүнчө “бутагы” алектенет.

- Өндүрүүчүнүн маселеси шаблон боюнча сапаттуу продукт гана жасоо жана ишканаларда белгиленген коопсуз-

дук боюнча талаптарды аткаруу, - деп өндүрүш боюнча менеджер Сайкал Сүйүнбекова түшүндүрүп кетти.

Долбоордун уюштуруучулары бул талаптардын аткарылышына абдан көңүл бурушат. Даяр болгон товарлар баргандан кийин ассоциациянын Караколдогу башкы офисинде кампага жеткичекти баардык продукциялар тыкыр көзөмөлдөн өтөт. Бул жерде металлодетектор орнотулган, ал коркунучтуу буюмдарды ошол замат жараксыз кылат. Сайкал кийизден жасалган козуну көрсөтүп жатат. Оюнчук өткөрүп жатканда сызма кокусунан токтоп, аппарат чыйылдап үн чыгарды да, жараксыз сувенирди артка кайтарды.

- Кичинекей фигураларды өндүрүүдө ичке ийнелер колдонулат, оюнчук жасап жатканда алар сынып, оюнчуктун ичинде

калып калышы мүмкүн. Мындай продукт эч качан дүкөндөрдүн текчесине жетпейт. Металл сезгич аппарат жараксыз товарды аныктайт да, ал товар ошол замат жок кылынат. Ошондуктан биздин продукциябыздын коопсуздугунан жана сапатынан шектенбей деле койсо болот, ал чынында эле эң жогорку эл аралык талаптарга жооп берет, - дейт өндүрүш боюнча менеджер.

Бүгүнкү күндө “Кыргызстанда жасалган” деген лейбли бар товарды республикабыздан алыс жайгашкан өлкөлөр да билип калды. “Бир айыл – бир продукт” Ассоциациясынын продукциялары өзүнүн экологиялык жактан тазалыгы жана сапаты менен бааланат, бул өндүрүштүн көлөмүнүн көбөйүшүнө түздөн түз таасир тийгизет. Ошондуктан сатуунун көлөмү жана пайданын түшүшү жылдан жылга өсүп жатат. Алгач баштаган убакта соода жылына үч миллион долларга да жетчү эмес, он жылдан кийин 30 миллион доллардан ашты.

Иштин ийгиликтүү болушу долбоорго тартылган жергиликтүү калктын жыргалчылыгына тийгизген таасирин айтпай деле койсо болот. Өздөрүнүн иш билги алтын колдору үй-бүлөсүнө киреше алып келип жатканына жана ушундай кооздукту жаратып жатканына ысык-көлдүк чеберлер мактана алышат!

Юлия ШИТОВА.

Фото: Мирлан КИМСАНОВ.

Даяр продукцияларды кампага жөнөтөрдөн мурун алардын баарын металлодетектордон кылдат текшерешет.

МАДАНИЯТ ҮЙҮ ЖАҢЫ ФОРМАТТА!

Тоң районунун Кара-Коо айылындагы Капаш Исаков атындагы Маданият үйүнүн имаратынын концерт залы толугу менен оңдоп-түзөөдөн өтүп, музыкалык жабдыктар менен театралдык отургучтар сатылып алынды. Элге маданиятты жергиликтүү бийлик “Кумтөр” компаниясы менен биргеликте тартуулашты.

Жоктуктан кайтып келүү

Алыскы 1966-жылы курулган Тоң районунун Кара-Коо айылындагы Капаш Исаков атындагы Маданият үйү өзүнө көптөгөн эскерүүлөрдү сактап келет. Ал Советтер Союзу учурунда өткөн массалык маданий иш-чараларды да, бул жерде чоң экранда коюлган ак-кара кинолорду да эстейт.

Союз ыдырагандан кийин эптеп жашап кетүү маселеси менен алпурушкан айылдыктардын маданиятка болгон кызыкчылыгы акырындап жоголо баштаган. Жергиликтүү бийлик жана меценаттардын аркасы менен ал бүгүнкү күндө кайрадан жандана баштады. Маданият үйүнүн жаңыланган дубалдарынын ичинде кайрадан майрамдык иш чаралар өтүп жатат, ал эми мындай аншлагдарды көптөн бери көрбөгөн 348 кишиге эсептелген концерттик зал кайрадан алма жерге түшпөчүдөй элге толуп калууда.

- Советтик доордо имарат капиталдык оңдоодон өткөрүлгөн эмес, ал эми эгемендик жылдары бул жерде эч нерсе таптакыр оңдолгон эмес, - деп эскерет **Ак-Терек айыл өкмөтүнүн жетекчисинин орун басары жана жооптуу катчысы Эмилбек Мамытов.** – Албетте, жергиликтүү бюджеттен акча бөлүнчү, бирок ал таптакыр жетчү эмес.

Жергиликтүү бийлик көшөрүп кайрылып жатып мурдагы жылы республикалык казынадан заңкайган имаратты реставрация кылуу үчүн 1 миллион 900 миң сом кызыктыруучу грант бөлдүртүп алышкан. Бул акчага бир нече ай мурун полду алмаштырып, жаңы эшик-терезелерди салып, дубалдарын сырдап, вентиляция системасы жасалган. Ошондой эле жарык берүүчү жаңы приборлор орнотулуп, примеркалар оңдолгон.

Кара-Коо айылындагы Маданият үйү 1966-жылы курулган.

Көрсөткөн жардамы үчүн инвесторго Айыл башчысы Турусбек Калыков айыл өкмөтүнүн бүт элинин атынан ыраазычылык билдирди.

Айылдыктырга “Кумтөр” чоң белек алып келди. Компания грант түрүндө бөлүп берген 755 миң сомдон ашуун акчага гримдөө бөлмөлөрүнө шаймандар, акустикалык система, колонкалар, микшер жана проектор сатылып алынган. Концерттик залга жаңы театралдык отургучтар орнотулуп, жаңы көшөгө тагылган. Маданият үйүндө оңдоону талап кылган кичи зал да, холл да бар. Аларды да оңдоп бүтүрөбүз деп жергиликтүү бийлик убада берип жатат! Чоң залды жылытуу маселеси чечилип жатат, залды жылытуу үчүн калорифер сатып алышат.

Маданият аяр мамилени талап кылат

Айыл башкармалыгын администрациясы да жайгашкан жергиликтүү клубдун оңдолгон имаратында бүгүнкү күндө баардык коомдук жана мектептик маанилүү иш чаралар, чогулуштар, майрамдар, концерттер өткөрүлөт. Бишкектен атайын артисттер да бары-

“Кумтөр” бөлүп берген грантка концерттик залдын отургучтарын жана көшөгөсүн жаңыртышкан.

шат, эми коноктордун алдында сахна үчүн да, примерка үчүн да, музыкалык жабдуулар үчүн да бетибиз жер карабайт!

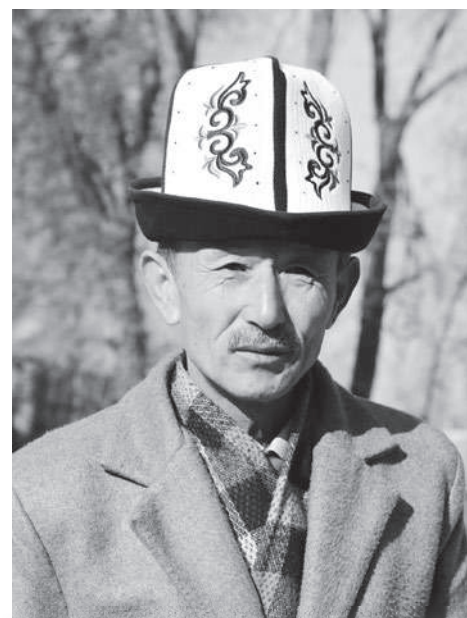
- Өзүнө жети айылды камтыган Ак-Терек айыл өкмөтү Тоң району боюнча эң чоң административдик бирдиктердин экинчиси болуп саналат. Бул жерде 10 миндей адам жашайт, - деп өзүнүн аймагы тууралуу **айыл башчысы Турусбек Калыков** түшүндүрдү. – Эми Кара-Коого коңшу айылдардын тургундары да келишүүдө, мындай чоң клуб бир гана бизде бар. Элестете бериңиздер, жардамга эл канчалык кубанычта жана ыраазы экендигин!

Алдыда дагы көптөгөн майрамдык иш чаралар бар, Маданият үйүнүн администрациясы ар кандай концерттерди өткөрүүгө даярданып жатышат.

Ал эми имаратты жакшы абалда кармоого убада берген жергиликтүү бийлик инвестордун белегине толкундануу менен мамиле кылууда, имаратты оңдоодон өткөрүп туруу үчүн айыл өкмөтү жыл сайын 100 миң сомдон бөлүп берип турмакчы.

Маданиятка кылдат мамиле кылуу керек, эң оор жана дүрбөлөңдүү убактардан өтүп кетүүгө маданият гана жардам бере алат.

Юлия ШИТОВА.
Фото: Евгений ПЕЧУРИН.

Бул имараттын тарыхын Ак-Терек айыл өкмөтүнүн башчысынын орун басары Эмилбек Мамытов жакшы билет.

АЯНТЧА БЕЛЕККЕ: КЫЗЫЛ-СУУДА ФУТБОЛ ОЙНОО ҮЧҮН АЯНТЧА АЧЫЛДЫ

Ата мекендик спорттун өнүгүүсү үчүн “Кумтөр” компаниясы акча салып келет.

Кызыл-Суу айылындагы Гапаров мектебинин айланасы да башка мектептер сыяктуу эле дайыма жандуу. Бирок, ушул бүркөк күндөрдө мында айрыкча жандуу жана майрамдык маанай өкүм сүрүп турду. Ысык-Көл облусуна караштуу Жети-Өгүз районунун бул айылында суук түшөөрдүн так алдында жаңы футбол аянтчасы ачылды. Жаш футболчулар үчүн аянтчаны курууга “Кумтөр” компаниясы 2,7 миллион сомдон ашуун акча берген. Жаңы аянтчага – жаңы форма менен! Бул чоң белекке кошумча инвестор дагы бир жагымдуу бонус – үч: кызыл, ак жана сары түстөгү футболдук форма тартуулаган.

Жергиликтүү бийлик менен компаниянын өкүлдөрү салтка айлангандай кызыл лентаны кескенден кийин кичинекей балдар талаага чыгышты. Бир аз чоюлуп-жазылып алышкан соң, алар топ кубалап ойноого киришишти.

- Төшөлгөсү жакшы экен! – деп балдар кубанып жатышты.

- Ал эми трибунаны карагылачы! – деп машыктыруучу тарбиялануучуларынын артынан кайталады.

Кыргыз Республикасынын Футбол федерациясынын Жети-Өгүз району боюнча балдар машыктыруучусу Азамат Байсымаковдун кол алдында жалпысынан 400 бала машыгат. Кызыл-Суу айылынын Гапаров атындагы мектебинен эле 78 бала бар. Балдар спортко жакын, эптүү, чыйрак жана... чоң үмүт жаратат. Мамлекет тараптан, үй-бүлө тараптан да колдоо болгондо, “согушта” алар өздөрүн көрсөтүшмөк! Ошентсе да, азыр деле арыздануунун өзү күнөө.

- Мценаттар спортко көңүл буруп жатканда биз жоголуп кетпейбиз! – деп Азамат Байсымаков оптимисттик маанайын жоготпойт. – Мына, “Кумтөр” бизге кандай аянтты белек кылды!

Кызыл-Суудагы футбол аянтчасы компаниянын жалгыз эле долбоору эмес. Мына ушундай жакшынакай футбол аянтчалары инвестордун жана Ысык-Көл өнүктүрүү фондунун колдоосу менен Жети-Өгүз районунун Оргочор, Саруу, Барскоон жана Чычкан айылдарында ачылган. “Кумтөр” өзүнүн негизги өндүрүштүк ишмердүүлүгүн жүргүзгөн Ысык-Көл аймагындагы жаш муундун өнүгүүсүнө өзгөчө көңүл буруп келет. Ал жаштар менен бир толкунда! Кыргызстандын курама командасынын бир нече жолку салтанаттуу жеңишинен кийин өлкөдө футбол аябай популярдуулукка жетти. Мына ушул кызыгуу өчүп калбасы үчүн алтын казуучу компания аны колдоого дайым даяр. Ким билсин, мүмкүн, ка-

Башка мектептердин окуучулары да футбол аянтчасында машыга алышат. Таптакыр бекер!

Жаңы аянтчаны ачуу аземине жергиликтүү бийлик жана “Кумтөр” компаниясынын өкүлдөрү катышты.

Балдар машыктыруучусу Азамат Байсымаков биригүүгө жана спорттун өнүгүүсүнө аракет кылууга баарын чакырып кетти.

чандыр бир кезде Кыргызстан да өзүнүн Лионель Мессисин тарбиялап чыгарат.

- Эгерде жергиликтүү бийликтер, ата-энелер жана кайрымдуулар өз аракеттерин бириктирсе, эки-үч жылдан кийин жаңы деңгээлди көрсөтөбүз, - деп жаштар командасынын машыктыруучусу уба-

Тренажердук залдын ачылышы менен спорткомплекске келгендердин саны байкалаарлык өстү. Темир көтөрүп машыгуу үчүн бул жакка күнүнө 50гө жакын адам келет.

да берди. – Өсүш үчүн балдарга талыкпай машыгуу жана эл аралык турнирлерге барып катышып туруу керектелет. Биз аларга алгачкы мүмкүнчүлүктү тартууладык. Баса, бизде машыгуу бекер.

Кызыл-Суудагы бул спорт чаралары жакшы жөрөлгө деп белгилейт **жергиликтүү**

кеңештин депутаты Кубанычбек Акунов.

- Биздин балдарга көңүл буруп жатканы жана камкордукка алганы үчүн биз “Кумтөргө” ыраазыбыз. Жаштарды тарбиялоо жана алардын ден соолугун чындоодон маанилүү дагы эмне болушу мүмкүн? Спорт зыяндуу адаттардан да арылтат жана балдарды тартипке да көндүрөт. Бул жерде футбол менен машыгууга жана ойноого өтө мыкты шарттар түзүлдү, - деп ал ыраазы боло айтып берди.

Баса, футбол аянтчаларын ачып эле бербей, компания Ысык-Көлдүн тескей жээгинде спорттук башка дагы долбоорлорду ишке ашырууда. Мисалга, Жети-Өгүз айылынын жигердүү жаштарынын суранычы менен инвестор жергиликтүү спорт комплекске 12 тренажер алып берген. Грек-рим күрөшү, тхэквондо, карате, футбол, волейбол жана баскетбол секцияларына эми тренажердук зал дагы кошулду. Ага бардык курактагы жети-өгүздүктөр барып машыга алышат. Ден соолукта болуу мүмкүнчүлүгүн өткөрүп жибербөөнү баары түшүнүп башташты!

Юлия ШИТОВА.
Фото: Мирлан КИМСАНОВ.

ТООДОГУ КООПСУЗДУК ЧАРАЛАРЫ

